

מגילה יט. (משנה) עד כ. (משנה)

ביאורים
 חיוב פורים כפול - ופטור מלא מפורים: בירושלמי מובא שיש אפשרות להתחייב פעמיים בפורים (אם היה בעיר בי"ד ובכרך בט"ו) וכן יש אפשרות להיפטר לחלוטין מפורים (אם היה בעיר בט"ו ובכרך בי"ד). הפוסקים דנו האם דין זה נפסק להלכה.

משנה

בן כפר (שקרא ביום הכניסה) שהיה בעיר ב-י"ד:
 קורא ב-י"ד (אפילו אם חוזר לביתו לפני עלות השחר- כיוון שההקלה לקרוא ביום הכניסה קיימת רק כשהם בכפר).

כולם מודים שהמגילה עצמה חייבת להיות כתובה מתחילתה ועד סופה.

בן עיר שהלך לכרך או להיפך:
 אם יחזור למקומו (עד עלות השחר): קורא כמקום המקורי שלו.
 אם לא יחזור למקומו (עד עלות השחר): קורא כמקום החדש.

איזה חלק מהמגילה חובה לקרוא?
 ר"מ [וכך הלכה - גמ'] כל המגילה. (מהסיפור על אחשוורוש)
 ר' יהודה: מ"איש יהודי". (מהסיפור על מרדכי)
 ר' יוסי: מ"אחר הדברים האלה". (מהסיפור על המן)
 רשב"י (בברייתא): מ"בלילה ההוא". (מהמהפך)

מקור המחלוקת
 ר' יוחנן: "ומכתבה...את כל תוקף" - תוקפו של מי?
 רב הונא: "ומה ראו על ככה ומה הניח אלהים" - למה הכוונה?

תפירת יריעות
 מגילת אסתר דומה לס"ת (ספר): תפירה בחוטי פשתן - פסולה.
 מגילת אסתר שונה מס"ת (אגרת): הטיל בה שלשה חוטי גידין (במרחק שווה) - כשרה.
 יש לשייר בתפר (של ס"ת ומגילה) למעלה ולמטה (כדי שלא יקרע).

הקורא בציבור במגילה שכתובה יחד עם ספרים נוספים: לא יצא.
 כשהמגילה בולטת ביחס לספרים האחרים: יצא.

משנה

לא ברור האם חרש פסול רק לכתחילה או גם בדיעבד.

חרש שוטה - פסולים לקריאת מגילה.
 קטן - ת"ק: פסול לקריאת מגילה.
 ר"י: כשר לקריאת מגילה.

קרא ולא השמיע לאוזנו

1. ר' יוסי: לא יצא לחלוטין.
2. ראב"ע (ואולי גם ר' יהודה): יצא רק בדיעבד.
3. ר' מאיר (ואולי גם ר' יהודה): מותר לכתחילה.

הברייתות הדנות בעניין

ברייתא א' - ברכה על תרומה
- חרש שאינו שומע תורם לכתחילה.
ניתן להבין כשיטה מס' 3

ברייתא ב' - ברכת המזון
- לא יברך בלי להשמיע ואם ברך יצא.
ניתן להבין כשיטה מס' 2

ברייתא ג' - קריאת מגילה
- לא ברור האם חרש פסול בדיעבד או רק לכתחילה.
אם פסול בדיעבד - כשיטה מס' 1.
אם כשר בדיעבד - כשיטה מס' 2.

מגילה כ. (משנה) עד כא. (סוף הפרק)

ביאורים

אשה שראתה דם בימי הזיבות (אחד עשר הימים שלאחר שבעת ימי הנידה) דינה כדלהלן:
ראתה דם יום אחד: שומרת יום אחד בטהרה כנגד יום הטומאה (טובלת למחרת היום הטמא, ואם לא ראתה בו דם - טהורה לערב). מכאן נקראת היא: "שומרת יום כנגד יום", ששומרת יום אחד בטהרה כנגד יום הטומאה.
ראתה דם שני ימים: שומרת את היום השלישי בטהרה (ואם טבלה ולא ראתה בו דם, טהורה היא בערב) גם אישה זו נקראת שומרת יום כנגד יום.
ראתה דם שלושה ימים: הרי היא זבה גמורה, וצריכה לספור שבעה ימים נקיים מדם (וטובלת ביום השביעי, ומביאה קרבן ביום השמיני).

משנה

דברים שיש לעשות רק מהנץ החמה (ובדיעבד אף מעלות השחר):

קריאת המגילה [של היום]. (שנאמר: **והי'מיט האלה נזכריט**.)

מילה. (שנאמר: **ובי'מיט הנני'י י'מול'**)

טבילה. (שנאמר: **בי'מיט השביצי... ורחץ באיט'**)

הזאת אפר פרה אדומה. (שנאמר: **והנה... בי'מיט השביצי'**)

טבילת שומרת יום כנגד יום.

המקור לכך שהיום מתחיל בעלות השחר:

"ואנחנו צוים באלאכה... מצלות השחר... והי'מיט אלאכה"

מדוע דין זה נשנה בנפרד מכל חייבי טבילה שהוזכרו קודם?
 כי היה מקום לטעות שיכולה לטבול כבר בלילה.

משנה

כל הלילה כשר

קצירת העומר.
 המקור: נלמד מפסוקים במסכת מנחות.

הקטר חלבים ואברים.
 המקור: **כ'ל הליילה צ'ר הפוקר'**.

כל היום כשר

קריאת המגילה. (המקור: **והי'מיט האלה נזכריט ונצ'יטי'.**)
 קריאת ההלל. (המקור: **אמנ'ח ע'ר מ'בואו' | צ'ה הי'מיט צ'ה ה'.**)
 תקיעת שופר. (המקור: **ול'קחת'ט ל'כ'ט פי'מיט הראשון'**)
 נטילת לולב. (המקור: **ו'מיט תר'וצ'ה יהי'ה ל'כ'ט'**)
 תפילת המוספין. (המקור: חכמים קבעו שדין זה יהיה כדין הקרבת המוספין)

וידוי הפרים. (המקור: גזירה שוה מוידוי של יוה"כ)
 וידוי מעשר. (המקור: מסמיכות פרשיית וידוי מעשר לפסוק **ו'מיט הנה'**)
 וידוי יוה"כ. (המקור: **כ'י פי'מיט הנה יכ'סר צ'ל'כ'ט'**)

הקרבת המוספין. (המקור: **ד'סר ו'מיט פי'מול'**)
 סמיכה. (המקור: סמיכה הוקשה לשחיטה (**ו'סמק... ו'סמ'.**)
 שחיטה. (המקור: **פי'מיט ז'ב'ח'כ'ט'**)
 תנופה. (המקור: **פי'מיט הנ'י'כ'ט'**)
 הגשה. (המקור: הגשה הוקשה לתנופה (**ו'הנ'י'ץ והקרי'ב'**)
 קמיצה, הקטרה, מליקה, קבלה, הזיה. (המקור: **פי'מיט צ'וותו את פני ישרא'ל'**)
 השקיית סוטה. (המקור: ג"ש ממשפט שמתקיים ביום)
 עריפת העגלה. (המקור: דינה כמו קדשים כי נאמר בה **כ'סרה'**)
 טהרת המצורע. (המקור: **ז'את תהי'ה תורת המצורע פי'מיט טהרתו'**)

זה הכלל:

דבר שמצותו ביום – כשר כל היום.
 דבר שמצותו בלילה – כשר כל הלילה.

כלל זה בא לרבות: סידור בזיכין וסילוק בזיכין.
 כלל זה בא לרבות: אכילת פסחים.

כר' יוסי שסובר שאין צורך להצמיד 2 עבודות אלו וניתן לעשות אותם במהלך כל היום.

ולא כר' אלעזר בן עזריה שסובר שזמנה עד חצות.

מגילה כא. (תחילת הפרק) עד כא: (4 שורות מלמטה)

ביאורים

תרומת הלשכה: בזמן שבית המקדש היה קיים, היה חייב כל אדם מישראל לתת מחצית השקל בכל שנה לצורך קרבנות ציבור. את השקלים היו מכניסים ללשכה מיוחדת במקדש. שלוש פעמים בשנה - לפני החגים: פסח, שבועות וסוכות - היו ממלאים מן השקלים שבלשכה שלוש קופות גדולות (שכל אחת מהן היתה בקיבולת של שלוש סאים) ומן השקלים הללו היו קונים קרבנות ציבור. על הקופות היה רשום: אל"ף, ב"ת, גימ"ל, כדי שידעו איזו קופה נתרמה ראשונה, וממנה היו קונים תחילה את קרבנות הציבור. לאחר שאזלו השקלים שבקופה הראשונה, היו קונים מן השקלים שבקופה השנייה, ולאחר מכן - מן השקלים שבקופה השלישית.

משנה

דיני קריאת המגילה:

- ניתן לקרוא בישיבה.
- מותר לשנים לקרוא ביחד.
- הברכה שאחרי קריאת המגילה תלויה במנהג המקום.

דיני קריאת התורה במשך השנה:

כשעולים 3 או 4: לא ניתן להוסיף עולים.
כשעולים 5 ומעלה: ניתן להוסיף עולים.

ב' / ה' / מנחה בשבת: 3 עולים.
ר"ח/חזה"מ: 4 עולים.
יום טוב: 5 עולים + מפטיר.
יום כיפור: 6 עולים + מפטיר.
שבת: 7 עולים + מפטיר.

אך קריאת התורה יש לקרוא רק בעמידה.
 ("ואתה סה צאנז צאנז")

א. רב המלמד את תלמידו צריך להיות באותו מצב כמו התלמיד.
 ב. עד ר"ג (שאינו חולי לעולם) היו לומדים תורה בעמידה.

בתורה: 1 קורא ו-1 מתרגם.
בנביא: 1 קורא, ואפילו 2 מתרגמים.
במגילה ובהלל: אין שום הגבלה (הקריאה חביבה ולכן הציבור מקשיב).

את הברכות שלפני מברכים בכל מקום (כדברי שמואל שמברכים על כל המצוות לפני עשייתן).

הברכות שלפני:
 (1) מקרא מגילה.
 (2) שעשה ניסים.
 (3) שהחיינו.

הברכה שאחרי:
 הרב את ריבנו... הנפרע לישראל מכל צריהם האל המושיע.

רב אסי: 3 עולים כנגד - תורה, נביאים, כתובים.
רבא: 3 עולים כנגד - כהנים, לויים, ישראלים.

בתחילה: הראשון מברך את הברכה שלפני הקריאה, והאחרון מברך את הברכה שלאחר הקריאה.

כיום: כל עולה מברך לפני ואחרי עלייתו. (גזירה משום אלו שנכנסים מאוחר או יוצאים מוקדם)

"אשכנזי" - "ואנכי צאנז" מהר"

רב: למד בעמידה, וחזר על הלימוד בישיבה.
ר' חנינא: היה במצב ביניים בין עמידה לישיבה.
ר' יוחנן: משמעות המילה "ואשב" היא מלשון עיכוב.
רבא: דברים קלים למד בעמידה, ודברים קשים למד בישיבה.

ברייתא

קריאת התורה המינימאלית צריכה להיות 10 פסוקים.

כנגד מה תיקנו 10 פסוקים?
ריב"ל: עשרה בטלנין שבביהכנ"ס.
רב יוסף: עשרת הדברות.
ר' יוחנן: עשרה מאמרות שבהן נברא העולם.

רבא: העולה שיקרא 4 פסוקים – משובח.
רב פפא שיבח עולה ראשון שקרא 4 פסוקים.

המקור ש'ראשון משובח':
את קרבנות הציבור הקריבו מהשקלים הראשונים שנתרמו.
המקור ש'שני משובח':
נרות המנורה היו מוטות לכיוון הנר האמצעי.
המקור ש'שלישי משובח':
מעלין בקודש ולא מורדין.

מגילה כא: (4 שורות מלמטה) עד כג. (שורה ראשונה)

ביאורים

אבן משכית: התורה אסרה להשתחוות על אבן משכית, שנאמר: "ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה". בטעם האיסור, נחלקו הראשונים, יש שכתבו: מפני שכך היה דרך העובדי כוכבים להניח אבן לפני עבודה זרה להשתחוות עליה; יש שביארו: מפני החשד, שנראה כמשתחוה אל האבן; ויש סוברים שטעם האיסור הוא, מפני שאסור לעשות דבר כדוגמת הדברים העשויים בבית המקדש, כעין מה שאסרה תורה לעשות תבנית היכל ומנורה וכדומה. ומכל מקום אף לטעם האחרון, אין האיסור בעשייה בלבד, אלא בהשתחויה. אם יש דבר המפסיק בינו לבין האבן, לדעת רבים, מותר להשתחוות. (משום כך נהוג להניח מחצלאות בבתי כנסיות שנוהגים בהם לכרוע על הארץ ביום הכיפורים)

כיצד מעלים לתורה 2 עולים כשיש רק 5 פסוקים?

רב (וכן הלכה): את הפסוק האמצעי **קוראים פעמיים**. (כל עולה קורא 3 פסוקים)
שמואל: את הפסוק האמצעי **חותכים לשניים**. (כל עולה קורא 2.5 פסוקים)

שמואל: אין לנהוג כך כי המתפללים שנכנסו מאוחר או יצאו מוקדם יחשבו שאחד העולים קרא רק שני פסוקים.

רב: אין לחתוך פסוק ל-2! תגובת שמואל: כשאין ברירה - ניתן לחתוך.

פסוק שנמצא פחות משלושה פסוקים

סמוך לתחילת קטע:

י"א: אין להתחיל לקרוא ממנו. (מחשש שהנכנסין יחשבו שהעולה הקודם קרא פחות מ3 פסוקים)
ת"ק: ניתן להתחיל לקרוא ממנו. (אין לחשוש לנכנסין - כיוון שהם יבררו כמה קרא הקודם)

סמוך לסיום הקטע:

כולם: אין להתחיל לקרוא ממנו. (מחשש שהיוצאים יחשבו שהעולה הבא יקרא פחות מ3 פסוקים)

ריב"ל: הלכה כיש אומרים.

ספק הגמרא: האם בתענית ציבור עולים שלושה (כיוון שאין מוסף) או ארבעה (כיוון שמוסיפים עננו)?

נסיון הוכחה מהמשנה:
 המשנה קבעה שבר"ח ובחזה"מ קוראים 4 - משמע שבתענית ציבור 3.

נסיון הוכחה מהתנהגות רב:
 רב עלה לתורה בת"צ ולא בירך לאחריה משמע שהיה עולה רביעי אחריו!

נסיון הוכחה מהמשנה:
 "זה הכלל כל יום שיש בו מוסף ואינו יו"ט קורין 4"
 "זה הכלל" - לרבות תענית ציבור!

הוכחה מברייתא:
 בברייתא נאמר במפורש שקוראים 3 בתענית ציבור.

דחיה: ניתן לדייק מתחילת המשנה להיפך (בב' וה' קוראים 3 משמע שבתענית ציבור 4)!

דחיה: רב עלה לתורה במקום כהן (ולא עלה שלישי).

דחיה: "זה הכלל" לא בא לרבות כלום אלא נשנה רק כסימן לבאר את הגיון כמות העולים בזמנים השונים.

מדוע הציבור כן נפלו על פניהם?

הסבר א': לפניהם לא היתה רצפת אבנים (ורב לא רצה ללכת למקומם כדי לא להטריחם לקום).

הסבר ב': רב נהג (בניגוד לציבור) להשתחוות בפישוט ידים ורגלים, ורק זה אסור על רצפת אבנים.

מדוע כשרב נקלע לבבל הוא לא נפל על פניו בניגוד לכל הציבור?

הסבר א':
היתה לפניו רצפה של אבנים, שאסור להשתחוות עליה.

הסבר ב':
אדם חשוב אינו רשאי ליפול כלל על אפיו - אא"כ בטוח במעשיו שייענה בתפלתו.

לכן אביי ורבא היטו על צדיהן ולא נפלו על פניהן ממש.

לוי נהיה צולע

הסיבה: הטיח דברים כלפי מעלה (שה' לא מרחם על בריותיו ולא מוריד גשם).

העיתוי: כשהראה לפני רבי כיצד קדים קידה.

קידה: על אפים (ותקד בת שבע אפים ארץ).

כריעה: על ברכים (מכרוע על ברכיו).

השתחואה: פישוט ידים ורגלים (להשתחות לך ארצה).

מגילה כג. (שורה ראשונה) עד כג: (משנה תחתונה)

ביאורים

עשרה למניין: המקור לכך נלמד בסוגייתנו בגזירה שווה מעדת המרגלים. לאור זאת חידש הרב משה פיינשטיין (אג"מ או"ח ח"א כד; ח"ב יט; ח"ג יד) שיש ללמוד מזה שגם עשרה אנשים שהם מחללי שבת בפרהסיא, דינם כעשרה לדבר שבקדושה, שהרי המרגלים באותה שעה היו כופרים. אך בשו"ת אור לציון (ח"ב כ) דחה ראייה זו, כי לדעתו המרגלים לא היו כופרים ממש.

ציטוט מהמשנה

כמות העולים לתורה:

- ביום טוב: 5
- ביום כיפור: 6
- בשבת: 7

• ניתן להוסיף על כמות עולים זו.

המשנה היא כתנא דבי ר' ישמעאל.
לדעת ר' עקיבא: ביום כיפור יש 7 עולים ובשבת 6.

המשנה היא כתנא דבי ר' ישמעאל.
לדעת ר' ישמעאל עצמו: לא ניתן להוסיף על העולים.

עליה למניין שבעה עולים בשבת

מפטיר:

דעה א': עולה למניין. (שהרי הוא קורא חלק בתורה)
דעה ב': לא עולה. (מטרת עלייתו היא רק מפני כבוד תורה)

אישה וקטן:

עולים למניין (ומשום כבוד ציבור התקינו שאישה לא תעלה)

כנגד מה תיקנו

3 עולים (ביום חול) 5 עולים (בי"ט) 7 עולים (בשבת):

דעה א': כנגד ברכת כהנים. (3 מילים בפסוק הראשון, 5 בשני, 7 בשלישי)
דעה ב': כנגד 3 שומרי הסף, 5 מרואי פני המלך, 7 רואי פני המלך.

6 עולים בי"כ:

כנגד 6 שעמדו מימינו של עזרא 61 משמאלו.

הפטרה

יש לקרוא לפחות 21 פסוקים (כנגד 7 שקראו בתורה, כל אחד לפחות 3 פסוקים).

אם העניין מסתיים בפחות מ-21 פסוקים ניתן להפסיק.

במקום שיש תורגמן ניתן לקרוא פחות מכן (מפני טרח ציבור).

ייתכן שהמפטיר לא עולה למניין שבעה, אך בגלל שהוא קורא בתורה רק מפני כבוד תורה לא תיקנו כנגדו פסוקי הפטרה.

משנה

בדברים אלו יש צורך בעשרה אנשים

לפרוס על שמע.
 לעבור לפני התיבה.
 לשאת כפים.
 לקרוא בתורה.
 להפטיר בנביא.

לעשות מעמד ומושב.
 לומר ברכת אבלים. [והאבלים אינם מן המניין]
 לומר תנחומי אבלים.

לומר שבע ברכות. [והחתן מן המניין]
 לומר בברכת הזימון 'נברך לאלהינו'.

דברים שיש צורך בתשעה אנשים וכהן כדי לקיימם:

לשום שווי קרקע שהוקדשה כדי לפדותה.
 לשום שווי של אדם שהקדיש דמיו.

המקור: מהפסוק "ונקדשתי בתוך בני ישראל" לומדים (באמצעות גזירות שוות) שכל דבר שבקדושה לא יהא בפחות מעשרה.

המקור: כיוון שצריך לומר 'עמדו יקרים עמודו שבו יקרים שבו', אין דרך ארץ לומר זאת בפחות מעשרה.

המקור: כיוון שצריך לומר 'נברך לאלהינו', אין דרך ארץ לומר זאת בפחות מעשרה.

המקור: 10 כהנים מוזכרים בפרשת הקדשות; אחד מלמד לגופו שצריך כהן, ושאר ה-9 מרבים (במיעוט אחר מיעוט) 9 ישראלים.

המקור: שמין אותו כעבד, ועבד הוקש לקרקעות (והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה').

מגילה כג: (משנה תחתונה) עד כד: (משנה תחתונה)

ביאורים

מדוע אסור להסתכל בכהנים כשנושאים את כפיהן? תוס' (בחגיגה): מחשש שיסיח דעתו מהברכה. רש"י: השכינה שורה על ידיהן ולכן עלול להתעוור. (טעמו של רש"י שייך רק בבית המקדש). לימא תנינא להא דתנו רבנן: ביטוי זה משמעותו ששינוי במשנה סיוע וסעד להא דתנו רבנן בברייתא ונפקא מינה שאותה ברייתא עיקר והלכה כמותה אחר שיש לה סמך מן המשנה (ע"פ רש"י ב"ק יד ע"ב).

משנה

מינימום קריאה בתורה: 3 פסוקים. [כנגד תורה נביאים וכתובים - גמ']

הקראה למתורגמן: בתורה: עד פסוק אחד. (כדי שלא יטעה) **בנביא:** עד 3 פסוקים. (גם אם יטעה לא תצא מכך טעות בהוראה הלכתית)

אם 3 הפסוקים הם 3 פרשיות נפרדות, יש לקרוא את הפסוקים בנפרד.

דילוג בקריאה: בתורה: אסור לדלג. (באותו עניין מותר לדלג) **בנביא:** מותר לדלג. (ומנביא לנביא אסור - חוץ מתרי עשר שנחשבים אותו נביא)

ובתנאי שמספיק לדלג כשהמתורגמן עדיין מתרגם את קטע הקריאה הקודם.

משנה

הרגיל להפטיר בנביא:

1. פורס על שמע.
 2. עובר לפני התיבה. (בחזרת הש"ץ להוציא הציבור ידי חובת קדושה)
 3. נושא את כפיו. (ראה קהתי)
- הערה:** כשהמפטיר קטן - אביו או רבו עושים זאת עבורו.

קטן

רשאי: לקרוא בתורה, לתרגם.
לא רשאי: לפרוס על שמע, לעבור לפני התיבה, לשאת כפיו.

פוחח (שרגליו נראות)

רשאי: לפרוס על שמע, לתרגם.
לא רשאי: לקרוא בתורה, לעבור לפני התיבה, לשאת כפיו.

סומא

ת"ק: רשאי לפרוס על שמע ולתרגם.
ר"י: אם לא ראה מאורות מימיו לא רשאי לפרוס על שמע.

מדוע המפטיר מקבל תפקידים נוספים? ר"פ: כפיצוי על כך שהתנדב להפטיר. רב"ש: למנוע מריבות על חלוקת התפקידים. נפקא מינה: כשהתפקידים הם בהתנדבות.

קטן פוחח - לא רשאי לקרוא בתורה משום כבוד צבור.

טעמו של ר"י: לסומא אין הנאה מהמאורות.

תגובת ת"ק: יש לו הנאה מהמאורות בכך שאנשים אחרים רואים ויכולים לעזור לו.

משנה

כהנים שלא רשאים לשאת את כפיהם:

ת"ק: כשיש בידיו מומין.

ר"י: אף כשידיו צבועות (ואם מלאכת רוב אנשי עירו בצבע – מותר).

הטעם: כי הציבור יסתכל בו ויסיח דעתו מהברכה.
(וראה ברש"י ובמסורת הש"ס)

כהנים נוספים שלא רשאים לשאת את כפיהם:

• כשידיו מלאות כתמים לבנים.

• כשידיו עקומות.

• מחיפה, מבית שאן ומטבעון (כי סובלים מבעיות היגוי).

• כשעיניו זולפות דמעות. [אא"כ אנשי עירו רגילין אליו]

• כשסומא באחת מעיניו. [אא"כ אנשי עירו רגילין אליו]

משנה

האומר: "איני עובר לפני התיבה בבגדים צבועין, או בסנדל" – אף בבגדים לבנים או יחף לא יעבור.

העושה תפילין של ראש עגולות – יש בכך סכנה (שעלולה להיכנס בראשו) ולא יוצא בזה ידי חובה.

נתן את התפילין על מצחו או על פס ידו – הרי זו דרך המינות (שמפרשין את הפסוק 'על ירך... בין עיניך' כמשמעו).

ציפה את התפילין זהב או שהניח על השרוול – הרי זו דרך החיצונים.

כי חושדין שמא נזרקה בו מינות, כי המינין עובדי ע"ז מקפידין על כך.

מגילה כד: (משנה תחתונה) עד כה: (סוף הפרק)

משנה

האומר:

'יברכך טובים': הרי זו מינות (כי אינו כולל רשעים בשבחו של מקום).
'על קן צפור יגיעו רחמך': משתקין אותו.
'על טוב יזכר שמך', 'מודים מודים': משתקין אותו.

המפרש בטעות

'ערוות אביך לא תגלה' - הכוונה לגנות אביך: משתקין אותו.
"ומזרעך לא תתן... למולך" - הכוונה שלא תבא על גויה ותוליד בן לע"ז: משתקין אותו בנזיפה.

הטעם:

דעה 1: כי מטיל קנאה (שעל העופות חס ולא על הבהמות והחיות).
דעה 2: כי עושה מדותיו של הקב"ה רחמים במקום גזירות.

הטעם:

'מודים מודים': כי נראה מדבריו שיש 2 רשויות.
'על טוב יזכר שמך': כי חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה.

- החוזר פעמיים על הפסוק 'שמע ישראל' משתקין אותו (והחוזר על כל מילה - מגונה, אבל לא משתקין אותו).
- אין להאריך בשבחי הקב"ה יותר ממה שאמר משה בתורה וקבעו אנשי כנסת הגדולה.
- "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים".

מי שמאריך מתיימר להקיף את כל השבחים - אבל אין גבול לשבח הקב"ה.

המקור: "ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה".

משנה

קריאת פרשיות 'בעייתיות' בציבור

פרשיות שנקראות אך לא מיתרגמות:

מעשה ראובן.
 מעשה עגל השני.
 ברכת כהנים. (עלולים להלעז שהקב"ה מפלה אותנו לטובה)
 מעשה דוד ואמנון. (הכוונה היא לפסוק שבו מוזכר דוד)

פרשיות שנקראות ומיתרגמות:

מעשה תמר. (בגלל שיהודה הודה - הקריאה היא שבח לו)
 מעשה עגל הראשון. (הקריאה גורמת לנו לחזור בתשובה)

פרקי נביאים שאין להפטיר בהם

לדעת ת"ק [ור' יהודה חולק]: מעשה מרכבה.
לדעת ר' אליעזר: "הודע את ירושלים את תועבותיה".

חכמים (בברייתא) חולקים ומתירים.

'פרשיות בעייתיות' נוספות שניקראות ומיתרגמות

מעשה בראשית. [לא חוששים שיסאלו 'מה למעלה ולמטה']
 מעשה בנות לוט. [לא חוששים לכבודו של אברהם]
 קללות וברכות. [לא חוששין שתיחלש דעתנו]
 אזהרות ועונשין. [לא חוששים שיבואו לעשות מראה]
 מעשה אמנון ותמר.
 מעשה אבשלום. [לא חוששים לכבודו של דוד]
 מעשה פילגש בגבעה. [ולא חוששים לכבודו של בנימין]

- יש פסוקים הכתובים בלשון גנאי ויש לקוראם בלשון נקיה (ישכבנה במקום ישגלנה וכיו"ב).
- כל ליצנות אסורה, חוץ מליצנות על עבודה זרה.
- מותר לישראל לומר לגוי: קח את העבודה זרה שלך ושים אותה באחורידך.
- מי שיש עליו שמועות שהוא נואף: מותר לבזות גם את אמו.

מגילה כה: (תחילת הפרק) עד כז. (שורה 14)

ביאורים

נגעי בתים: אם נראה נגע צרעת בבית מביאים כהן. הכהן מצווה לפנות את הבית לפני שהוא בודק אותו (כדי שאם הבית הינו טמא הכלים לא ייטמאו). פעמים שהכהן מטמא את הבית מיד, ופעמים שמסגירו לבדוק אם פשה הנגע. כשלא פשה הנגע חולצים מן הבית את האבנים המנוגעות אל מקום טמא. ואם פשה הנגע בבית – דין הבית כולו להריסה, ואבניו נזרקות אל מקום טמא. בית המנוגע מטמא כל הבא אליו וכן כלים המצויים בו (חוץ מהמכוסים בצמיד פתיל). אם ניטהר הנגע מטהרים את הבית על ידי ציפורים, ארז ושני תולעת, כטהרת אדם מצורע.

משנה

המוכר חפץ קדוש

מותר - לקנות בדמיו דבר שקדושתו חמורה יותר.
אסור - לקנות בכל דמיו דבר שקדושתו פחותה יותר.

דירוג הקדושה:
 רחוב - ביכני"ס - תיבה - מטפחות - ספרים - ספר תורה.

וכשמכרו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר אין קדושה בדמים!!!

רמב"י (והמשנה): לרחוב יש קדושה (כי מתפללין בו בתעניות).
חכמים: לרחוב אין קדושה (כי תפילה זו היא באופן אקראי).

דיני בית כנסת

מכירת בית כנסת

של קהילה קטנה ומוגדרת: מותרת.
 של קהילה רחבה ומשתנה: אסורה. (כיוון שבני העיר אינם הבעלים היחידים שלו)

סתירת בית כנסת

אסורה עד שיבנה בית כנסת חלופי (אפילו אם לוקח את האבנים עצמם לבניין החדש).

בית כנסת מול בית מדרש

רבא (א'), ריב"ל: בית מדרש מקודש יותר.
 רבא (ב'): בית כנסת מקודש יותר.

שימוש בבית כנסת שנמסר לאחרים

כשנמכר או הוחלף: מותר (הקדושה חלה על הכסף או התמורה)
כשהושכר או הושאל: אסור (הקדושה נשארה)
כשבית הכנסת ניתן במתנה: דעה א': אסור. (הקדושה לא חלה על משהו אחר בתמורה)
 דעה ב': מותר. (ודאי שהנותן קיבל הנאה כלשהיא והרי זה כמכירה)

"ואת כל בית גדול שרף" – מהו?
 ריב"ל: מקום שמגדלין בו תורה.
 ר' יוחנן: משום תפילה.

להשאיל לצורך חול לבנים המיועדים לבית כנסת חדש:
 מותר (עדיין לא קבע אותם ולכן אין בהם קדושה).

ירושלים

דעה 1: לא התחלקה לשבטים (לכן לא נטמאת בנגעים, ואין משכירים בה בתים).
דעה 2: התחלקה לשבטים (לכן נטמאת בנגעים).

בחלקו של יהודה: הר הבית, הלשכות, העזרות, מזרח המזבח.
בחלקו של בנימין: אולם, היכל, קודש הקודשים, שאר המזבח.

תשמישי מצוה – לא צריכין גניזה.

תשמיש קדושה – צריכין גניזה.

תשמישי מצוה:
סוכה, לולב, שופר, ציצית.

תשמישי קדושה:
ארגזי ספרים תפילין ומזוזות, תיק של ספר תורה, נרתיק של תפילין, רצועות של תפילין.

דינים שונים

- הבימה, ויריעה שסביב הארון: היגן תשמיש קדושה (ולא תשמיש של תשמיש קדושה), כי לפעמים משתמשים בהם ישירות לספר תורה.
- ארון שנתקלקל: מותר לעשות ממנו ארון קטן, אך לא בימה (כי זו הורדה בקדושתו).
- יריעות הארון שבלו: מותר לעשות ממנו יריעות לספרי תורה, אך לא לחומשין.
- ארגזי חומשים וס"ת: נחשבים לתשמישי קדושה.
- ספר תורה שבלה: גונזין אותו (בכלי חרס) ליד תלמיד חכם.